

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

1297

Vragen van de leden **Recourt** (PvdA) en **Van Nispen** (SP) aan de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie over *het onterechte gijzelen van wanbetalers van boetes* (ingezonden 2 februari 2017).

Antwoord van Staatssecretaris **Dijkhoff** (Veiligheid en Justitie) (ontvangen 27 februari 2017).

Vraag 1

Kent u de column «Hoe je van een rechter hulpverlener maakt»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Bent ook u van mening dat gijzeling van burgers die hun boete niet betalen alleen maar geëist zou moeten worden voor burgers die wel kunnen, maar niet willen betalen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 2

Het uitgangspunt is altijd dat een boete moet worden voldaan. Tegelijkertijd moet de inning van een boete op een maatschappelijk verantwoorde manier verlopen. Oog hebben voor de betalingsmacht van iemand is hier een onderdeel van.

Op personen die een boete wel willen, maar niet kunnen betalen moet geen gijzeling worden toegepast. Het is echter in de eerste plaats aan de betrokkene om die mogelijke betalingsonmacht kenbaar te maken. Daar ligt de bewijslast. Het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) en het openbaar ministerie (OM) spannen zich in om zicht te krijgen op iemands situatie.

Vraag 3, 4, 5, 6

Blijkt naar uw mening uit het feit dat de in de column genoemde rechter geen van de eisen tot gijzeling van het openbaar ministerie (OM) die dag toewijst, kan worden opgemaakt dat het OM niet heeft kunnen onderbouwen dat er sprake was van onwil tot betaling? Zo ja, leidt ook u hieruit af dat het OM nog steeds onvoldoende doordrongen is van het feit dat gijzeling slechts bij

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/27/ho-je-van-een-rechter-hulpverlener-maakt-6376997-a1543356>

uitzondering geëist zou moeten worden en niet standaard zou moeten worden ingezet? Zo nee, waarom niet?

Is het in de column genoemde voorbeeld van de kantonrechter die geen enkele eis tot gijzeling honoreert symptomatisch voor de wijze waarop zittingen over gijzelingen doorgaans verlopen? Zo ja, wat leidt u hier uit af? Zo nee, waaruit blijkt het tegendeel?

Hoe vaak eiste het OM het afgelopen jaar de gijzeling van een burger wegens het niet betalen van een boete en hoe vaak legde de rechter daadwerkelijk een gijzeling op?

Is het waar dat voor het OM het belangrijkste bewijs van betalingsonwil is dat betrokkene in het verleden (wel) heeft betaald en dat de redenering daarbij is dat als je eerder kon betalen, je dat nu ook kan? Zo ja, wat is uw reactie hierop?

Antwoord 3, 4, 5, 6

Het in het artikel genoemde voorbeeld is niet symptomatisch voor de wijze waarop zittingen doorgaans verlopen. Door de nieuwe werkwijze van het OM worden vorderingen gijzeling gericht ingediend dan voorheen.

De aantallen vorderingen gijzeling (**exclusief dwang pro forma**) laten dit ook zien. In 2014 volgens de oude werkwijze 139.905 vorderingen gijzeling bij de rechter ingediend. Rechters hebben in 2014 in 83.320 zaken verzoeken tot gijzeling toegewezen. In 2015 zijn 35.354 vorderingen volgens de oude werkwijze bij de rechter ingediend. Deze heeft in 2015 20.855 verzoeken toegewezen. De voornoemde cijfers betreffen zaken die volgens de oude werkwijze zijn behandeld. In 2016 zijn alle vorderingen volgens de nieuwe werkwijze ingediend. In totaal zijn er in 2016 1318 vorderingen ingediend, waarvan er over 565 nog geen uitspraak bekend is, 345 zijn toegewezen en 324 zijn afgewezen. Daarnaast zijn er 84 vorderingen niet behandeld ter zitting, omdat alsnog betaald is, of om andere redenen.

Het OM en CJIB baseren de vordering op basis van verschillende gegevens. Zo neemt het OM indien mogelijk eerder betaaldgedrag bij een boete mee in haar motivering van de vordering. Dit is echter niet het belangrijkste bewijs. Daarnaast worden andere bewijzen van betalingsonmacht meegenomen, zoals onder curatele of bewind staan. Ook wordt gekeken of de betrokkene in het verleden gebruik heeft gemaakt van de mogelijkheid om in termijnen te betalen, of een andere betalingsregeling heeft getroffen. Tevens wordt bij personen met een geldig en actueel adres nog een waarschuwingsbrief verzonden waarop betrokkene kan reageren. Uiteindelijk is het ook aan betrokkene om in contact te treden met het CJIB en inzicht te geven in zijn financiële situatie.

De vordering wordt vervolgens zo volledig mogelijk gemotiveerd om te laten zien dat niet is gebleken dat er sprake is van betalingsonmacht.

Het komt voor dat op de zitting nog additionele informatie boven komt. Als bij de rechter meer gegevens beschikbaar zijn, kan deze op basis van het totaaloverzicht over de vordering beslissen. Dat de rechter niet tot toewijzing is overgegaan, kan verschillende oorzaken hebben. Soms gaat de betrokkene vóór de zitting alsnog over tot betaling. In andere gevallen, zoals in het artikel, doet de betrokkene ter plaatse alsnog zijn verhaal, waardoor de rechter kan concluderen dat er sprake is van betalingsonmacht. Het komt ook voor dat de rechter op basis van de beschikbare informatie tot een ander oordeel komt dan de Officier van Justitie en de vordering tot gijzeling afwijst. Het OM en het CJIB werken aan het verder verbeteren van het proces en zullen mij over de nieuwe werkwijze en de uitkomsten nader informeren.

Vraag 7

Is het waar dat het OM gijzeling vooral als schrikmiddel hanteert om alsnog betaling af te dwingen, terwijl niet duidelijk is of de burger met betalingsachterstand wel in staat is om te betalen? Zo ja, deelt u dan de mening dat dit een oneigenlijk gebruik van dit instrument is?

Welk onnodig leed brengt dit met zich mee? Zo nee, waarom is dat niet waar?

Antwoord 7

Nee, het OM hanteert gijzeling niet als schrikmiddel maar als dwangmiddel voor mensen die wel kunnen, maar niet willen betalen. Wanneer het OM indicaties heeft dat er sprake is van betalingsonmacht, wordt er geen

vordering ingediend. Een burger met betalingsachterstand kan op ieder moment kenbaar maken dat hij niet in staat is om (in een keer) te betalen. De zaak wordt dan nader beoordeeld en de betrokkene wordt de mogelijkheid gegeven een betalingsregeling te treffen.

Vraag 8

Zou niet de rechter maar juist het OM of het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB) de burger die de boete niet betaalt naar het Team Betalingsachterstanden van Justitie of hulpverlenende instanties moeten verwijzen om op die manier onnodige rechtszaken te voorkomen? Zo ja, waarom en hoe gaat u dit bevorderen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

Het is belangrijk te voorkomen dat mensen die hun boete niet kunnen betalen onnodig geconfronteerd worden met aanvullende kosten of dwangmiddelen. Daarom wijst het CJIB een betrokkene er gedurende het inningstraject verschillende keren op om in het geval van betalingsonmacht contact op te nemen.

Bij contact neemt het CJIB met betrokkenen die aangeven hun boete niet (in een keer) te kunnen betalen de mogelijkheden van betalen in termijnen door. De medewerkers die telefonische of schriftelijke vragen beantwoorden zijn op de hoogte van het huidige betalingsregelingenbeleid en zullen waar nodig in gesprek gaan over het treffen van een betalingsregeling. Indien nodig verwijst het CJIB ook naar hulpverlenende instanties. Op de website van het CJIB worden betrokkenen gewezen op de mogelijkheden van een betalingsregeling of schuldhulpverlening. Het CJIB heeft geen team betalingsachterstanden; er is een team schrijvende gevallen dat in bijzondere gevallen maatwerkregelingen kan treffen. Dit laat onverlet dat ook ter zitting nog situaties aan het licht kunnen komen op grond waarvan gijzeling achterwege blijft.

Vraag 9

Hoe verhoudt de wijze waarop het OM met het instrument gijzeling omgaat zich tot de aanbevelingen uit het rapport «Gegijzeld door het systeem. Onderzoek Nationale ombudsman over het gijzelen van mensen die boetes wel willen, maar niet kunnen betalen»?

Antwoord 9

In het rapport beveelt de ombudsman aan dat gijzeling alleen gericht moet worden toegepast, op personen die wel kunnen, maar niet willen betalen. Dat is ook de zienswijze van het OM. Het OM handelt conform de aanbeveling van de ombudsman om eerst op basis van beschikbare gegevens onderzoek te verrichten om te kunnen beoordelen of er sprake is van betalingsonwil of betalingsonmacht. De vordering wordt ook voorzien van een motivering. Uiteindelijk biedt de zitting bij de rechter nog een mogelijkheid voor de betrokkene om zijn actuele situatie toe te lichten en mogelijke betalingsonmacht aan te tonen.

Daarnaast zijn er conform de aanbevelingen van de ombudsman maatregelen genomen aan de voorkant van het inningstraject. Zo is het sinds 1 juli 2015 mogelijk om verkeersboetes vanaf 225 euro in termijnen te betalen en is er een team schrijvende gevallen bij het CJIB ingericht, dat in specifieke gevallen maatwerk kan verrichten. Door middel van de City Deal Inclusieve stad bekijk ik de mogelijkheden tot samenwerking met gemeenten op het gebied van vroegsignalering van betalings- of multiproblematiek. Momenteel wordt ook onderzocht hoe de motie van de leden Recourt (PvdA) en Kooiman (SP) om ook betalingsregelingen te treffen voor verkeersboetes onder € 225,- op het moment dat iemand onder bijstandsniveau zit uitgevoerd kan worden. Door maatregelen te nemen aan de voorkant van het inningsproces komen er naar verwachting minder personen in de dwangfase terecht. Door vervolgens de vorderingen gemotiveerd in te dienen wordt gijzeling gericht ingezet.